посилити дієвість виховного процесу, відродити роль виховання як одного з головних напрямів педагогічної діяльності.

Під час проведення педагогічної гри та саме завдяки з'ясуванню світоглядно-формуючого навантаження роботи центру "СВІТ", її організатори мають створити такі педагогічні умови, які сприятимуть вихованню світоглядної культури студентів. Тож виховання під час навчання у ВНЗ і є підсумком, що завершує становлення цілісного світогляду особистості, передбачає системну організацію внутрішнього світу студентської молоді.

Література

1. Андрущенко В.П., Губерський Л.В., Михальченко М.І.Культура. Ідеологія. Особистість. – К., 2003. – 487с.
2. Малахов В.А. Етика спілкування: Навч. посібник. – К.: Либідь, 2006. – 400 с.
3. Методологія і методика виховання студентів: Навчально-методичний посібник / Дереча О.А., Заглада О.А., Литвак П.В., Малиновський А.С. та ін. – Житомир: Видавництво "Волинь", 2004. – 172 с.
4. Філософія: Світ людини. Курс лекцій: Навч. посібник / В.Г.Табачковський, М.О.Булатов, Н.В.Хамітов та ін. – К.: Либідь, 2004. — 432 с.
5. Фіцула М.М Педагогіка вищої школи: Навч. посіб. – К.: "Академвидав", 2006. – 352 с. (Альма-матер).
6. Шаповал О.А. Формування світоглядної культури старшокласників у процесі засвоєння знань про людину і суспільство: Дис...канд. пед. наук: 13.00.09 / Луцьк 1999. – 194 с.
7. Шацкий С. Т. Избр. пед. соч.: В 2 т. – М.; Педагогика, 1980. – Т. 2.– С. 15.

Коляса-Гладікова Моніка

ФОРМУВАННЯ ВИКОНАВСЬКОГО АПАРАТУ В МОВІ ТА СПІВІ

В статье рассматриваются актуальные аспекты проблемы формирования исполнительского аппарата. Предлагается экспериментальная программа воспитания певческого голоса.

Actual aspects of the problem of the singing device forming are considered in this article. The experimental program of the singing voice education is offered.

Кожного року в Інституті Музики до навчання з постановки голосу приступають студенти дуже різного ступеня вокальної підготовки. Деякі студенти вже співали в хорах та ансамблях, а деякі взагалі раніше ніколи не займалися вокальною діяльністю, хоча бувають серед них навіть добре підготовлені інструменталісти. Перша лекція з постановки голосу є для них неабияким стресом, і стрес цей може призвести на першому етапі навчання до виникнення в тілі напружень та негативних навичок. Молодь часто має неправильну поставу, вади вимови, а також, невірні рухові навички.

Аналізуючи дану ситуацію, ми намагаємося уже з перших лекцій підготувати студента до усвідомленої праці з тілом. Це є аспект, якому присвячується методика Олександра, східні гімнастичні та релаксаційні техніки, такі як Тай Чі та Йога, і також біоенергетика Вільгельма Рейха і Олександра Ловена. У своїй статті про метод Олександра Магдалена Кендзьор відмічає, що неправильні навички, вчинки під впливом емоцій, побоювань, поспіхом або з надмірним старанням призводять до неефективного використання власного організму і навіть шкодить йому. Проте ми можемо зробити вибір і, наприклад, у відповідний момент втриматися від негайної рефлекторної реакції, щоб свідомо вибрати найкориснішу реакцію. Займаючись багато років цією проблемою, ми пропонуємо ці вправи застосовувати на заняттях, які поповнюють науку з постановки голосу.

Науково-методичне обґрунтування особливостей формування виконавського апарату в мові та співі.

Наше тіло зачасту відчуває скутість рухів та відчуття тягаря, і ми не знаємо, що причина цього – це напруження м'язів. Вони зв'язують наші рухи, відбираючи еластичність і грацію тіла і, передовсім, наштовхують до подрібнення дихання, обмежують нашу експресію, відсікають нас від відчуття власних емоцій. Тому на першому етапі навчання ми вважаємо дуже важливим працювати над диханням (поверненням природної свободи та глибини дихання), а також працювати з різними частинами тіла, маючи на меті розслаблення м'язів і досягнення якомога більшого діапазону руху м'язів, потрібних під час співу.

Одним із основних елементів співацького виконавського апарату є постава. Загально відомо, що фізичне навантаження молоді зменшується, а у випадках з особами, що займаються музикою, багаторічні вправи за інструментом, не врівноважені фізичними навантаженнями, призводять до викривлення хребта або до послаблення певних груп м'язів. Основною проблемою в навчанні

постановки голосу є формування або коригування правильної постави тіла. Її показниками є: голова незначно висунута вперед; черево плоске, дещо назад відносно грудної клітки; хребет злегка вигнутий, ніби літера S. Вади постави – це негативні зміни, закріплені в кістяку. Вони можуть мати різні причини: вроджені вади постави; результат травми, хвороби або набуті в результаті поганих звичок (брак рухів, сидіння в невідповідній позі і т. ін.). Вади ці можуть з'явитися як результат неправильного формування хребта – лордози і кіфози або як сколіози чи неправильні бокові вигини хребта. Бажання студента стати рівно не вистачить, якщо систематично не зміцнювати м'язи, що підтримують хребет, не розтягувати їх і не тренувати. Довге утримування правильної постави тільки силою волі, без розтягуючих вправ і систематичного зміцнення мускулатури також може призвести до викривлення хребта і напружень. Одночасно надмірне коригування елементів постави на першому етапі навчання може призвести до такого стану, що студент губиться і не може думати про все одночасно. Тому належить перед початком вокальних занять, впроваджувати вправи, які допоможуть потім усвідомлювати свої м'язи при фонації. На початку необхідно привчити студента до постави на напівзігнутих колінах, вони ніколи не повинні бути випрямленими, стопи повинні бути на ширині плеч, хребет випростаний. Це є позиція, в якій можна зручно співати і розмовляти, вона робить можливим легке перенесення ваги з ноги на ногу, уможливлює розслаблення поперекової частини хребта.

Щоб виправити співацьку поставу, необхідно зробити кілька вправ на розтягнення і зміцнення прихребтових м'язів. Вправи, які розтягують прихребтові м'язи:

1) Необхідно стати біля стіни так, щоб поперекова частина цілковито прилягала до стіни, голова, також прилягала до стіни, підборіддя опущене якомога низько. В цій позиції слід дуже повільно, постійно при стіні, підносити випростані руки, боком до гори, спочатку долонями до стіни, а на висоті плечей перевернути долоні. В той же час необхідно звільнити м'язи живота, щоб не дихати верхівками легенів і не відривати спини від стіни. Хвилину подихай нижньою частиною легенів з руками вгорі і поволі вертайся до вихідної позиції.

Якщо студент не може виконати цю вправу, то слід його заохотити приділяти більше уваги фізичній культурі, бо це свідчить про значні напруження прихребтових м'язів. Вправа може бути досить болісною або невиконаною. Тоді треба виконувати її лежачи з

підтягнутими ногами, звертаючи увагу на поперекову частину спини, яка тривалий має лежати на підлозі.

2) Необхідно вдихнути, підносячи руки через сторони і видихнути, опускаючи їх.

3) Вдихати, підносячи руки перед собою і згинаючи їх у ліктях до рівня пупка, долонями догори на невеликій відстані від себе, потім, повертаючи долоні назовні, підносити обидві руки над головою, відчуваючи, що ростеш, витягуєшся, з видихом опускати руки перед собою.

4) Потягуватися в різні сторони.

5) Розслабляти м'язи шиї – виконувати нахили голови вправо і вліво (вухо до плеча), затримуючи на хвилинку ці позиції, також виконувати нахили голови вперед – назад, відхиляючи голову вперед і відхиляючи її назад.

6) Розслабляючи верхню частину спини і грудей, крутити плечима поперемінно і разом, вперед і назад, піднімати плечі догори і опускати їх донизу.

7) Сплести долоні на висоті очей, лікті назовні, виконувати повороти тулуба, тримаючи руки на висоті грудної клітки, коліна і стегна повинні бути нерухомими.

8) Сплести долоні високо над головою, нахилити верхню частину тулуба вліво, нагнутися вперед, переводячи верхню частину спини в інший бік, вирівнятися, теж саме зробити в інший бік.

9) Виконувати кругові рухи плечима назад – вперед (повільний вдих при піднятті рук – повільний видих при опусканні).

10) Звільнивши стегна і м'язи низу черева – виконувати кругові рухи стегнами (верхня частина тіла нерухома), коливатися стегнами в різні боки.

11) Виконувати нахили тулуба вліво і вправо з піднятими руками над головою.

12) Зімкнути руки за спиною.

13) Зімкнути руки на потилиці, розтягуючи хребет вгору з вдихом, голову відхилити назад, лікті розвести в боки.

14) Опускати щелепу та гортань із закритим ротом з глибоким вдихом через ніс.

15) Вільно дихати через ніс, розслабивши і опустивши щелепу, підняти м'яке піднебіння. Язик лежить вільно, трохи торкаючись нижніх зубів, відкрити горло і знизити положення гортані. У такій позиції утримувати стан абсолютного спокою і розслаблення протягом хвилини.

Процес формування виконавського апарату пов'язаний із розвитком співацького дихання. Дихальні вправи на основі Йоги:

Вправа для очищення дихання застосовується після кожної йогівської вправи, для її виконання необхідно зробити повний вдих та затримати його в легенях протягом кількох секунд. Потім, склавши губи як до свисту (не роздуваючи щік), сильно видихати повітря, раз за разом затримуючи видих, поки все повітря не вийде з легенів (необхідно уявити собі задмухування свічки). Повітря слід видихати з великою силою.

1) Необхідно стати прямо, зробити повний вдих і затримати повітря в легенях та витягнути руки перед собою долонями догори, не напружуючи м'язів. Повільно відводити руки назад до спини, поступово напружуючи м'язи і надаючи їм сили, щоб коли руки будуть напружені, кулаки були добре стиснуті. Потім тримаючи м'язи в напрузі, розжати кулаки і витягнути долоні назад до спини. Повторити кілька разів. Випустити з силою повітря через рот. Виконати вправу для очищення дихання.

2) Вдихати повітря дуже повільно, сильно, повним вдихом через ніс, якнайдовше. Затримуй дихання на кілька секунд. Сильно і раптово випустити повітря одразу, широко розкривши рота. Виконати одну вправу для очищення дихання.

3) Необхідно стати прямо, виконати повний вдих та затримати повітря в легенях якнайдовше. Видихати слід з силою через відкритий рот. Виконати одну вправу для очищення дихання.

4) Стати прямо. Руки опусти вздовж тіла і поволі вдихати. Підчас вдиху обстукати пальцями грудну клітину, змінюючи місця вистукувань. Коли легені наповняться, затамувати подих і розтерти груди долонями. Виконати одну вправу для очищення дихання .

Реберне дихання та рухомість ребер:

1) Стати прямо. Прикласти руки до боків високо під пахвами так, щоб великі пальці були повернуті назад, долоні на боках грудної клітина, інші пальці – вперед. Виконати повний вдих. Затримати на хвилинку подих. Натискати руками ребра і повільно видихай. Виконати одну вправу для очищення дихання .

2) Стати прямо, зробити повний вдих та затримати його. Витягнути руки вперед, з'єднати стиснуті кулаки на рівні плечей. Активно відводити і зводити руки вбік на рівні плечей зі стиснутими кулаками. Видихнути з силою повітря через рот.

3) Ходити рівним кроком на місці, тримаючи голову вверх, плечі назад, трохи піднявши підборіддя. Вдихати носом згідно правил

повного дихання, рахуючи в думці кожен крок до 8. Видихати носом, рахуючи кожний крок до 8. Не дихати і іти далі, знов рахуючи до 8. Повторювати вправу спочатку, до відчуття втоми. Відпочити і знову повторювати вправу до відчуття задоволення. Цю вправу належить виконувати кілька разів на день.

4) Стати струнко, голова рівно, очі дивляться вперед, плечі відведені назад, коліна разом, руки вздовж тіла. Піднятися вільно на пальцях ніг, повільно і рівно зробити повний вдих. Затамувати подих на кілька секунд, залишаючись у тому ж положенні. Повільно опуститись на п'яти, видихаючи повітря через ніс. Виконати вправу для очищення дихання.

5) Стати прямо. Виконати повний вдих і затримати повітря. Повільно зігнутися вперед і спокійно стиснути кулаки, поступово збільшуючи силу, стискати все міцніше. Зменшити стискання, повернутися до першого положення і поволі до кінця видихнути повітря. Повторити кілька разів. Виконати вправу для очищення дихання.

Виконувати вправи, що походять з системи Йоги, необхідно обережно, це сильнодіючі вправи, їх належить виконувати спокійно і зосереджено, доки вони приносять задоволення. На початковому етапі навчання можуть статися в пригоді артикуляційні вправи, що використовуються також на уроках постановки голосу для вчителів, акторів та журналістів, такі як: промовляння текстів в різних темпах, в різній динаміці від шепоту до крику, промовляння текстів з позіханням, вимовляння складних виразів, жування з закритим ротом з одночасним вимовлянням "ммньом, ммньом", активне вимовляння з надмірно підкресленою артикуляцією голосних: "а-е-і-о-у-и", вимовляння тієї ж групи голосних зі стиснутими зубами, вимовляння безперервного "уаууауа" з одночасним стягуванням губ тощо.

У людини, яка ніколи не співала, легко з'являються невластиві навички під час фонації, важливо застосовувати і закріплювати всі запропоновані вправи перед початком постановки голосу, щоб навчитися необхідних навичок – постави, повного дихання, властивого шляху опускання щелепи, активності губ і артикуляційних м'язів. Використання на першому етапі навчання рухових, дихальних вправ і артикуляційного апарату дозволить потім в процесі навчання посилатися до тих, вже засвоєних, навичок.

Література

1. Бреги Віктор. Елементи вокальної техніки. – ПВМ, 1994.
2. Вальчак-Дележинська Мечислава. Гнучкий язик. – Вроцлав, 2004.

3. Вєжховська Божена. Фонетика та фонологія польської мови.– Варшава, 2004.
4. Залєсска-Кренчіцька Марія. Голос і його хвороби – проблеми гігієни та постановки голосу.– Вроцлав, 2004.
5. Кендзьор Магдалена. Метод Александра. – http://technikaalexandra.w.interia.pl/.
6. Йогі Рама Чакра. Наука йогів про здоров'я. Варшава: Видавнича Агенція "Comes", 1993.
7. Тарасєвич Богуміла. Говорю і співаю свідомо. Університас. – Краків, 2003.
8. Точиська Богуміла. Сарабанда в хащах. Підкова. – Гданськ, 1997.
9. Точиська Богуміла. Викрутаси з присвятою. Підкова. – Гданськ, 1998.
10. Ловен Олександр. Духовність тіла. – Краків, 2006.

В.І.Карпов, І.С.Рудь

ВПЛИВ ТРЕНУВАЛЬНОГО ПРОЦЕСУ НА ПІДВИЩЕННЯ ФУНКЦІОНАЛЬНИХ МОЖЛИВОСТЕЙ ГРАВЦІВ

В статье рассматриваются вопросы спортивных тренировок игроков в футзале. Изучаются компоненты нагрузок и их влияние на функциональные возможности спортсменов.

The article deals with the questions of physical loading of players in football hall. The components of loading and their impact on functional abilities of students are studied.

З метою досягнення найкращих результатів донедавна спортивне тренування розглядалось як багаторазове виконання вправ. Збільшення обсягу тренувань сприймається як спеціалізований спортивний процес, який, не порушуючи гармонійного розвитку особистості, спрямований на максимальний розвиток тих його фізичних та психічних рис, які забезпечують досягнення найвищих результатів. Адже жодне із завдань спортивного тренування не може бути реалізоване за рахунок лише повторення фізичних вправ. Тут йдеться про вплив тренувань, змагань, відновлення на всю складну систему спортивної підготовки футболістів. Найважливішою у системі навчання є система спортивного тренування змагань.

Мета тренування – покращення функціональних можливостей організму футболіста та удосконалення його техніки, розвиток необхідних якостей, що здійснюється в рамках:

- фізичної підготовки як розділу тренувань, спрямованого на розвиток сили, швидкості, витривалості, спритності (координації рухів), гнучкості, а також удосконалення функцій різних органів та систем;
- технічної підготовки, зокрема тієї частини тренування, в якій проводиться навчання й удосконалення техніки;
- тактичної підготовки, завдання якої – підведення гравця до високого рівня здатності використовувати свої потенціальні фізичні, технічні й тактичні можливості;
- психічної підготовки – метою цього компоненту є виявлення рис, що сприяють збереженню психічної рівноваги гравця та віри у власні сили; теоретичної підготовки – її завданням є ознайомлення гравців з основами тренування, що дасть їм можливість оцінювати стан власного організму і завдяки цьому брати активну участь в управлінні власним процесом тренування.

Тренування – це багаторічний спеціально організований процес удосконалення гравця, що виражається: в існуванні різноманітних фаз процесу тренування, у визначенні відповідних засобів тренування, існуючій системі контролю, яка виявляє всі зміни, що відбуваються в організмі гравця.

Одним з найважливіших завдань тренувального заняття у футзалі є розвиток функціональних можливостей організму та основних рухових якостей.

Відомо, що характер і ступінь функціональних змін, які відбуваються в організмі, залежать від багатьох умов. Серед них найважливішими слід вважати:

- величину навантаження, правильний вибір вправ з точки зору їхнього фізіологічного впливу на організм;
- обсяг, напруженість, інтенсивність та послідовність окремих вправ;
- інтервали відпочинку між ними, кількість повторень, загальна емоційна насиченість тренування, яка є мобілізуючим фактором;
- активність самих гравців.

При визначенні впливу тренування на підвищення функціональних можливостей організму спортсмена за критерій використовують показники частоти серцевих скорочень (пульсу). Найбільш доступною методикою визначення впливу тренувального навантаження на організм спортсмена є вимірювання ЧСС. Вимірювання ЧСС проводять до початку тренування, сидячи, у стані

спокою, перед самим тренуванням, а надалі – за потребою, тобто з урахуванням того, наскільки детально ми хочемо оцінити вплив тренувального заняття. ЧСС вимірюють також після закінчення окремих частин тренування, або ж після закінчення кожної окремої вправи.

Відобразивши графічно показники ЧСС одержуємо фізіологічну криву тренування. Однак ці дані визначають тільки динаміку пульсу під впливом окремих вправ або цілого тренування і не визначають процесу поновлення пульсу до вихідних показників перед кожною наступною вправою або ж перед наступною частиною тренування.

Вважається, що вигідніше (але й складніше) реєструвати пульс безпосередньо перед виконанням кожної вправи і одразу після її закінчення. Фізіологічна крива, одержана таким чином, визначає не тільки реакцію ЧСС на окремі вправи і певні частини тренування, але й характер поновлення показника пульсу під час короткого інтервалу відпочинку – до початку виконання наступної вправи. Пульсова крива, яка зростає, свідчить про поступове підвищення інтенсивності навантаження, а спрямована донизу – навпаки свідчить про зменшення його.

В основній частині тренування пульсова крива може мати декілька піків, за рахунок чого виникає ламана крива, яка є найбільш характерною для виконання вправ з перемінною інтенсивністю (найчастіше зустрічається у спортивних іграх). Полога крива, з незначним підвищенням свідчить про недостатність навантаження, а різке підвищення кривої, без тенденції до зниження наприкінці тренування є ознакою надмірного навантаження.

Крім показника ЧСС можна використовувати як критерій зміну показників артеріального тиску показник частоти дихання та інші. Однак ці методи вимагають співробітництва тренера з лікарем.

Значенням фізіологічної кривої, як показника реакції організму спортсмена на тренуваннях, полягає в тому, що на підставі її аналізу можна оцінювати правильність вибору застосованих вправ, дозування їх та загальне навантаження у тренуванні.

На характер фізіологічної кривої значний вплив чинить інтенсивність м'язової роботи. Чим вище інтенсивиність навантаження, тим повільнішим буде повернення показників до вихідних даних наприкінці інтервалу відпочинку між окремими вправами. Тому фізіологічна крива повинна розглядатися з урахуванням змісту тренування та його побудовою. Якщо вправи

виконуються спортсменом у потрібному темпі, з необхідною інтенсивністю, але з різними інтервалами відпочинку між ними, форма і висота фізіологічних піків можуть змінюватися.

За динамікою фізіологічних кривих можна оцінювати, наприклад, у якій мірі увіднопідготовча частина заняття виконала своє завдання щодо розігрівання організму спортсмена та розминки перед основною частиною тренувального заняття. Слід зауважити, що сама лише крива пульсового показника без урахування додаткових фізіологічних показників (наприклад, кров'яного тиску, дихання) недостатня для визначення впливу тренування на організм. За згаданою кривою можна визначити фізичну підготовленість гравців, оскільки відомо, що у гравців, які краще тренуються, під час виконаная вправ з середньою інтенсивністю фізіологічна крива є більш похилою.

Під час аналізу функціональних змін у найважливіших системах, безпосередньо після тренування, необхідно враховувати:

- ступінь відхилення кривої та її висоту;
- тривалість збереження змін у функціональному стані деяких систем;
- організму та у діях гравців;
- якісні особливості реакції організму гравця на навантаження.

Вправ тренування на організм спортсмена залежить перш за все від величини навантаження. Вона визначається обсягом та інтенсивністю роботи, яка чинить максимальний вплив на організм, напруженістю роботи. Зміни функціонального стану організму і підвищення функціональних можливостей будуть зростати настільки наскільки збільшиться навантаження.

Вплив навантаження на організм все ж таки певною мірою залежить і від рівня функціонального розвитку спортсмена, його підготовленості спеціальної тренованості. Ці фактори впливають і на рівень адаптації організму до фізичного навантаження взагалі. Це означає, що вплив навантаження на організм та ступінь змін функціонального стану визначаються взаємним співвідношенням двох факторів: величини навантаження та рівня розвитку адаптаційної реакції організму.

Чим меншим є вплив навантаження, тим швидше відбувається повернення до вихідних показників. Швидке поновлення показників до вихідного рівня після закінчення великого навантаження свідчать про досконалість регуляції функцій організму і є типовим для тренованих гравців. Під час середнього навантаження у тренованих

гравців відбуваються високі і постійні (стабільні) функціональні зміни, що свідчить про здатність організму спортсмена мобілізовувати свої функції та зберігати їх на потрібному рівні протягом тривалого часу.

Щоб доцільно планувати тренування, у якому дозування навантаження має відповідати функціональним можливостям організму, необхідним є співробітництво тренера з лікарем щодо таких питань:

1. Достовірність конкретного спортсмена обсягу навантажень.
2. Доцільне розподілення навантажень різної величини та інтенсивності у тренувальних циклах.
3. Доцільна тривалість інтервалів відіпочинку між окремими тренувальними заняттями та у різних періодах тренування.
4. Оптимальна тривалість тренувальних циклів, чергування роботи та відпочинку, величини і різновиди навантажень.

Отже, вплив тренувального процесу на підвищення функціональних можливостей гравця характеризується не лише змінами, які відбуваються в організмі під впливом навантаження, але й багатьма іншими факторами, зокрема зовнішніми, рівнем технічної, тактичної і морально-вольової підготовки спортсмена, його станом, режимом тренування у попередньому періоді тощо.

В.Є.Лукін

ЗАСОБИ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ ТА ПРИНЦИПИ ЇХ ЗАСТОСУВАННЯ У ПРОЦЕСІ ВИВЧЕННЯ ВІЙСЬКОВО-ТЕХНІЧНИХ ДИСЦИПЛІН МАЙБУТНІМИ ОФІЦЕРАМИ

В статье определяются средства дистанционного обучения, производится классификация и приведены принципы их применения в процессе изучения военно-технических дисциплин будущими офицерами.

In the article the method of forming experiment on verification of the pedagogical terms of effective application of facilities of the controlled from distance studies in the process of study of military-technical disciplines by the future officers of radio engineering troops is described.

Успішність процесу вивчення студентами (курсантами) військово-технічних дисциплін (ВТД), ефективність використання в

ньому технологій дистанційного навчання значною мірою залежить від його засобів.

На нашу думку, можна дати таке визначення засобів навчання.

Засоби навчання – допоміжні матеріальні засоби з їх специфічними дидактичними функціями, що застосовуються в навчальному процесі для трансляції інформації від учителя до учня, та щоб забезпечити краще засвоєння учнями знань, навичок, умінь (ЗНУ).

До засобів навчання можна віднести [1, с. 188-190]: засоби безпосереднього контакту (слово вчителя, креслення на дошці, використання таблиць, демонстрація слайдів); текстово-графічні засоби (друковані матеріали: навчальні посібники, навчальні підручники, навчальна література, дидактичні матеріали, факси); технічні засоби навчання (дидактична техніка: кінопроектори, телевізори, магнітофони, відеомагнітофони, лінгафонне обладнання, носії навчальної інформації (аудіовізуальні засоби навчання: аудіокасети, відеокасети, відеодиски, радіотрансляції, телевізійні трансляції); устаткування кабінетів; комп'ютери.

Важливим текстово-графічним засобом навчання являється навчальний посібник. В українському педагогічному словнику дається таке його визначення: навчальний посібник — предмети та матеріали, які використовують у процесі навчання, щоб забезпечити краще засвоєння учнями ЗНУ. До них належать підручники, словники, довідники, навчальні карти, картини, таблиці, кінофільми, діафільми, прилади, моделі, макети тощо. Їх поділяють на друковані, об'ємні, екранні й звукотехнічні. Екранні й звукотехнічні навчальні посібники разом з оснащенням для демонстрування, а також навчальні машини становлять технічні засоби навчання [2].

Навчальні посібники, як важливі засоби навчання, слугують курсантам (студентам) для відновлення в пам'яті, повторення та закріплення знань, здобутих на заняттях та в процесі самостійної підготовки.

Необхідним чинником засвоєння знань курсантів (студентів) є технічні засоби навчання, які представляють обладнання й апаратуру, що застосовуються в навчальному процесі з метою підвищення його ефективності. Їх поділяють на технічні засоби зберігання й подачі навчальної інформації та засоби контролю знань.

За допомогою технічних засобів навчання створюються кращі можливості для використання наочності. Чільне місце серед них належить комп'ютеру. Узагальнюючи сучасні уявлення про

можливості комп'ютеризації військової освіти, можна виявити такі чотири напрямки використання комп'ютерів:

1) комп'ютер як об'єкт вивчення;
2) комп'ютер як засіб навчання;
3) комп'ютер як складова частина системи управління військовою освітою;
4) комп'ютер як елемент методики наукових досліджень.

За його допомогою, як засобу навчання, можна реалізовувати програмоване й проблемне навчання, використовувати для навчального моделювання науково-технічних об'єктів і процесів.

Використання комп'ютера в процесі навчання сприяє підвищенню інтересу й загальної мотивації навчання; активізації навчання; індивідуалізації навчання; розширенню інформаційної складової, забезпечення доступу курсантів (студентів) до інформаційних ресурсів та об'єктивності перевірки й оцінювання ЗНУ курсантів (студентів).

На жаль, в існуючих українських педагогічних словниках немає визначення поняття "засоби дистанційного навчання".

На нашу думку, можна дати таке визначення засобів дистанційного навчання (ДН) – це друковані матеріали, технічні засоби навчання, комп'ютерні навчальні системи, інформаційні комунікаційні технології. Вони співставляють у собі звуковий і графічний вплив на аудиторію та мають кореляцію навчального матеріалу після оцінювання усвоєних знань, забезпечують наявність зворотнього зв'язку тих, хто навчається, з науково-педагогічними працівниками (НПП), адміністрацією та між собою, доступність до ресурсів за допомогою телекомунікацій, різні форми подання навчального матеріалу – на паперових носіях; в електронному варіанті без переробки вмісту; статистичний гіпертекстовий матеріал; мультимедійний матеріал; матеріал з інтерактивними фрагментами та елементами штучного інтелекту.

До засобів ДН можна віднести такі: текстово-графічні засоби (друковані матеріали: навчальні посібники, навчальні підручники); технічні засоби навчання (носії навчальної інформації: аудіокасети, відеокасети, відеодиски, радіотрансляції, телевізійні трансляції); комп'ютерні навчальні системи (комп'ютери окремі чи в мережі з усіма периферійними засобами); програмні та інформаційні ресурси (гіпертексти, файли всіх видів, електронні видання, електронні бібліотеки, інформаційні сайти навчальних закладів, комп'ютерні електронні підручники, дистанційні навчальні курси, віртуальні

мультимедійні тренажери та електронні тести, бази даних і знань); інформаційно-комунікаційні технології (електронна пошта (e-mail), комп'ютерні конференції (дошка оголошень (Bulletin Board system-BBS), біла дошка, передача файлів, дискусійні форуми, факсимільний зв'язок, комп'ютерні конференції (аудіо та відеоконференції), Web-сервери, дискусійні групи (списки, розсилання – mail-list, група новин-UseNet), загальний доступ до програм, портфель учня, текстова бесіда (chat-чат, ICQ, NetMeeting).

Головним інтегрованим засобом ДН можна вважати дистанційний навчальний курс, який включає:

1) Інформаційні ресурси (навчальний матеріал, тобто конспекти лекцій, демонстраційні матеріали і т.п.); додаткові інформаційні матеріали (коментарі викладача, відповіді на запитання, що часто задаються, і т.п.); бібліотеку ресурсів (рекомендована література, списки Web-ресурсів за темою курсу і т.п.); предметний і тематичний словник (глосарій); програма навчання (академічний календар).
2) Засоби спілкування, що забезпечують процес взаємодії студента як з навчальним центром, зокрема з НПП, так і з іншими студентами (електронна пошта e-mail (особливо розсилання), дошки оголошень, віртуальні конференції, відео- й аудіотрансляції, віртуальні семінари й обговорення, on-line-конференції, чати, chat-rooms та ін.).
3) Систему тестування, яка має забезпечувати поточний контроль знань, а на завершальній стадії дати об'єктивну оцінку того, кого навчають, на підставі якої відбувається видача дипломів, сертифікатів та ін. Система тестування включає засоби обробки результатів тестування; інтерактивні тести; графік проходження тестів.
4) Систему адміністрування, що забезпечує доступ до особистої справи, дошці оголошень адміністрації, інтерактивним анкетам та ін.

Реалізація дидактичних умов ефективної організації військово-технічної підготовки у ВВНЗ за допомогою засобів ДН, як засвідчує аналіз відповідних джерел, має бути заснована на системі загальнодидактичних і методичних принципів. Нового осмислення потребує реалізація цих принципів у ДН, зокрема при застосуванні його засобів у процесі вивчення ВТД.

Принцип системності й пов'язаний з ним принцип послідовності, коли реалізація цілей військово-технічної підготовки

(ВТП) має забезпечуватися чітким розподілом функцій структурних підрозділів ВВНЗ у процесі її організації. Формування елементів готовності майбутнього військового фахівця технічного профілю до професійної діяльності в процесі ВТП має бути забезпечено системною організацією змісту та послідовністю вивчення комплексу військово-технічних і військово-спеціальних дисциплін, а також системою практик і стажувань.

Принцип інтеграції та диференціації, який передбачає, що організація ВТП буде забезпечувати формування в курсантів (студентів) системи цілісного бачення особливостей рішення військово-професійних завдань за допомогою інтеграції військових, військово-технічних, військово-спеціальних і тактико-спеціальних дисциплін. Тут диференціація виражається в тому, що розділи вже існуючих наук стають самостійними. А на стиці декількох наук з'являються нові науки, які інтенсивно розвиваються.

Принцип активізації навчально-пізнавальної діяльності передбачає, що в процесі ВТП повинні бути створені умови, які забезпечують формування й задоволення пізнавальних потреб курсантів (студентів). Сутність зазначеного принципу полягає в тому, щоб навчальний процес будувався на основі глибокого й всебічного засвоєння навчального матеріалу, закріплення його в пам'яті шляхом активної інтелектуальної та практичної діяльності, вмілого застосування знань на практиці. Для реалізації цього принципу в педагогічній практиці курсанти (студенти) мають уявляти мету вивчення матеріалу в контексті практичного його втілення.

Принцип наочності навчання передбачає максимально можливе використання органів чуттів при сприйнятті навчального матеріалу, що відповідає психологічному принципу засвоєння навчального матеріалу. Тут потрібний оптимальний варіант раціонального сполучення інформації педагога і засобів наочності, засобів ДН. Реалізація принципу наочності має бути спрямована на підвищення продуктивності розумової праці курсанта, тобто на те, щоб зробити інформацію наочною та мінімізувати психічні витрати на процес пізнання, розуміння й вирішення навчальних завдань [3].

Сформулюємо інші дидактичні принципи, які, на нашу думку, повинні бути також покладені в основу створення та застосування засобів ДН у процесі вивчення ВТД.

Принцип багаторівневості ВТП є провідним у системі військово-професійної підготовки та щільно пов'язаний із

принципом інтеграції й диференціації, оскільки він зумовлює східчасту, стадійну підготовку військових фахівців та передбачає те, що ВТП має забезпечувати на кожному етапі навчання формування заданого рівня готовності фахівця до майбутньої військово-професійної діяльності офіцерів радіотехнічних військ і передбачає організацію на тактичному й оперативному рівнях організації навчального процесу.

Принцип професійної спрямованості реалізує завдання професійної підготовки та визначає застосування адекватних педагогічних технологій і методів навчання. Вибір того чи іншого варіанту педагогічної технології визначається цілями навчання, що, у свою чергу, повинні формуватися на основі потреб майбутньої професійної діяльності майбутніх військових фахівців технічного профілю. Зміст зазначеного принципу полягає в тому, що він має: глибоко розбиратися в ключових положеннях військової науки, військової доктрини й особливостях сучасної війни, виражених в основних керівних документах; досконало знати бойову техніку, її бойові можливості і способи застосування в сучасному бою; мати високий рівень військово-технічної, тактико-спеціальної підготовленості, підвищувати свою військово-фахову майстерність; уміти керувати підрозділом у бою і експлуатувати штатне озброєння та військову техніку; під час бойової роботи безперервно вивчати й аналізувати повітряну обстановку; контролювати інформацію, що надходить від підрозділів і вживати заходи щодо поліпшення її якості; постійно контролювати технічний стан апаратури АСУ, РЛС і приймати заходи щодо усунення виявлених несправностей; чітко знати алгоритми обробки інформації, тракти відображення та видачі інформації в автоматизованих системах управління; бути психологічно готовим до вирішення бойових завдань за умов ведення сучасного бою; бути готовим до керування підлеглими, що передбачає реалізацію педагогічної та виховної функції військового фахівця.

Принцип технологічності передбачає, що процес ВТП має зумовлюватися особливостями військово-професійної діяльності за допомогою використання в процесі навчання професійно-значущих технологій вирішення військово-професійних завдань. У процесі організації навчання при реалізації цієї підготовки цей принцип передбачає чітку послідовність вивчення навчальних дисциплін, вимагає систематизації ЗНУ, при якій забезпечувалася б логічна структура формування навчальних та професійних навичок і вмінь.

Успіх застосування принципу технологічності залежить від багатьох таких чинників: якість навчальної інформації; ефективність методів і способів доведення її до курсантів; послідовність її засвоєння; релевантність навчальної інформації й ін.

Принцип модульності навчання. Відповідно до цього принципу весь навчальний матеріал розбивається на декілька, за можливістю, автономних модулів. Кожен модуль, у свою чергу, – на дрібніші. Таке структурування матеріалу дозволяє курсантам (студентам) краще засвоювати матеріал, концентруючи свою увагу кожного разу на конкретному навчальному елементі, окремій навчальній одиниці.

Послідовність вивчення матеріалу всередині навчальної одиниці зазвичай жорстко задається викладачем, що розробляє курс. Водночас послідовність навчальних одиниць (модулів) у курсі не є жорстко закріпленою. Тому курсант (студент) може самостійно керувати процесом вивчення матеріалу (будувати свою індивідуальну траєкторію навчання).

Принцип самодостатності засобів навчання. Матеріал повинен бути підготовлений таким чином, щоб дозволити досягти поставлених цілей без застосування додаткових інформаційних джерел. З аналогічною метою до головних матеріалів додають елементи супроводу. Зокрема це глосарій, довідкові матеріали, зміст, вказівники, робочі програми тощо.

Принцип когнітивності навчання. Зміст кожної навчальної одиниці (модуля) повинен стимулювати пізнавальну активність студентів (курсантів), формувати тягу до подальшого вивчення матеріалу.

У навчальному процесі мають бути створені соціально-психологічні умови, що спонукають майбутніх офіцерів радіотехнічних військ мати високий рівень військово-технічної підготовленості; вміння сполучати знання фундаментальних питань теорії з практичними навичками, керувати підрозділом у бою й експлуатувати штатне озброєння та військову техніку; мати навички в самостійному творчому пошуку і використанні нових наукових даних, що сприятимуть підвищенню боєздатності, ефективності навчання і виховання підлеглих.

Принцип орієнтації на самонавчання. На відміну від класичної моделі навчання, ДН реалізує модель навчання, базовою складовою якої є самонавчання. Реалізується модель: навчальний посібник – курсант (студент) – НПП. Важливу роль у цьому відіграє

керування навчально-пізнавальною діяльністю курсанта (студента). З цією метою застосовуються навчальні елементи (модулі), що дозволяють активно проводити процес навчання, даючи практичні підходи до вирішення актуальних проблем і різноманітних ситуацій.

Курсанти (студенти) повинні навчитися самостійно засвоювати нові знання, прогресивні технології та різноманітні інновації.

Принцип інтерактивності навчання. Реалізується шляхом організації інформаційно-комунікаційної взаємодії курсанта (студента) з іншими курсантами (студентами), НПП та адміністраторами навчального процесу. А значить, що процес навчання має зворотній зв'язок. Інтерактивність є невід'ємною частиною самонавчання. Відповідно до цього принципу створення засобів ДН (використання мультимедійних технологій) означає впровадження в процес навчання активної взаємодії курсантів (студентів) з електронним навчальним матеріалом (обмін текстовими командами та відповідями).

Принцип самооцінки в навчанні. Курсантам (студентам) важливо знати про рівень своїх знань. Таким показником можуть бути його відповіді на питання, завдання та тести для самоперевірки знань. Реалізація цього принципу сприяє розвитку самокерування навчальною діяльністю, схильності до самоаналізу й прогнозування результатів своєї діяльності.

Ми вважаємо, що зазначені принципи вимагають використання засобів ДН.

Використання засобів ДН у процесі вивчення ВТД дає можливість більш ефективного набуття ЗНУ у всіх видах навчальних занять, а також забезпечує можливість самостійного навчання, унікальну практичність знань, що здобуваються, і значну економію фінансових ресурсів.

Література

1. Козлакова Г.О. Інформаційно-педагогічне забезпечення дистанційної освіти: зарубіжний і вітчизняний досвід: Монографія. – К.: ВЦ „Просвіта", 2002. – 230 с.
2. Гончаренко С.У. Український педагогічний словник. – К.: Либідь, 1997. – 376 с.
3. Каленський А.А. Застосування сучасних інформаційних технологій у процесі вивчення тактичних дисциплін курсантами вищих військових навчальних закладів: дис. канд. пед. наук: 13.00.02 / Каленський Андрій Анатолійович. – К., 2005. – 215 с.

Г.М. Мешко, О.І.Мешко

ФОРМУВАННЯ ПСИХОТЕРАПЕВТИЧНОЇ ПОЗИЦІЇ МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ У ПРОЦЕСІ ВИВЧЕННЯ ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНИХ ДИСЦИПЛІН

В статье анализируется сущность психотерапевтической позиции педагога, возможности и опыт ее формирования в будущих учителей в процессе изучения дисциплин психолого-педагогического цикла.

The article deals with the substance, potentialities and the experience of formation of psychotherapeutic position of the future teachers in the process of psychological-pedagogical subjects learning.

Актуальною суспільною проблемою сьогодні є збереження та зміцнення фізичного і психічного здоров'я дитини, що ставить перед школою завдання втілювати у практику роботи валеологічні технології педагогічної взаємодії, створювати умови для особистісного зростання учнів, для їх самореалізації.

Потреба дитини в позитивних емоціях, захищеності, комфорті є однією з важливих умов формування її повноцінної особистості. Це базова орієнтація педагога, яка повинна визначати його професійну позицію у взаємодії з учнями. Як не прикро, але у сучасній школі поки що бракує теплоти, поваги до учня, чуйності до його внутрішнього світу, віри у величезні здібності школяра, розуміння того, що їх потрібно відкрити і допомогти реалізувати. Власне допомогу і підтримку дітям якщо і надають, то вона має не професійний, а добровільний характер милосердя. Не стала наша школа "імперією почуттів", де панує психологічна безпека, захищеність учнів, розвивається їх емоційне здоров'я, яке вимірюється рівнем і рівновагою позитивних емоцій. Занижена увага до емоційної сфери у школі є причиною погіршення стану здоров'я дітей.

За результатами нашого дослідження, тільки кожен третій учень почуває себе у школі затишно і комфортно, майже третина опитаних школярів (30,8%) на уроках часто переживають розчарування. Серед причин розчарувань учні називають і такі: часте приниження з боку вчителя, упереджене ставлення педагога до дітей, небажання вчителя зрозуміти школяра, допомогти йому, байдужість педагогів до внутрішнього світу учнів, їх проблем і т.п. Результати дослідження засвідчили тісний зв'язок емоційного благополуччя учнів з їх активністю та успішністю у навчанні, з особистісною спрямованістю взаємодії вчителя з учнями, його майстерністю. Тому

необхідною умовою емоційного благополуччя дитини, збереження її психічного здоров'я, гармонізації її особистості є психотерапевтична зорієнтованість всього навчально-виховного процесу і сформованість психотерапевтичної позиції кожного педагога зокрема.

Основоположник гуманістичної психології К.Роджерс вдало порівнював діяльність педагога з роботою психотерапевта, котрий не формує людину, намагаючись відлити її у форму, яка була задумана раніше, а допомагає їй знайти те позитивне, що в ній вже є, але перекручене, забуте, сховане [3]. А.Маркова прагне орієнтувати вчителя при самооцінюванні рівня свого професіоналізму на аналіз насамперед гуманістичної спрямованості його праці, що передбачає інтерес до вивчення людини, уміння зрозуміти іншого і самого себе, виразити свою особистість і забезпечити умови для розвитку особистості учнів, створити обстановку психологічної безпеки для школярів і психологічної захищеності для себе. А володіння змістом і методикою викладання свого навчального предмету є лише засобом реалізації цієї спрямованості [2]. У психолого-педагогічній літературі позиція "психотерапевт" розглядається як складова комунікативної компетентності педагога [1]. Мета дослідження полягає у тому, щоб проаналізувати сутність психотерапевтичної позиції вчителя, можливості і досвід її формування у процесі вивчення психолого-педагогічних дисциплін.

Педагогічну психотерапію розглядають як сукупність психолого-педагогічних впливів вчителя на своїх вихованців з метою оптимізації їх психофізіологічного стану на уроках. Вона є наступною після педагогічної психогігієни сходинкою турботи про психічне здоров'я дитини, яка акцент робить не на захисті від патогенних впливів, а на корекції психоемоційного стану, на допомозі в самокорекції [5]. Тому психотерапевтична позиція, яка входить у сферу компетентності вчителя, передбачає сформованість готовності до "зцілення душі душею" в умовах конструктивної педагогічної взаємодії і надання педагогічної підтримки дитині, вимагає від учителя ролі "сам собі психотерапевт".

Ми не ставимо за мету навчити студентів психотерапії (це вимагає довготривалої спеціальної підготовки), а прагнемо ознайомити їх з можливостями використання окремих методів і прийомів психотерапії як складових частин виховних технологій, сформувати ставлення майбутніх учителів до справи, до учнів, до самого себе з позиції психотерапії.

На ранніх етапах навчання під час вивчення курсу "Вступ до

педагогічної професії" ми акцентуємо увагу студентів на тому, що педагогу належить виступати не лише у ролі вчителя, вихователя, партнера по спілкуванню, а й своєрідного психотерапевта, людини, який здійснює "догляд за душею", спрощує, а не ускладнює життя теперішнього учня, допомагає йому жити у злагоді з довкіллям та у згоді з самим собою. Читаючи курси з психології і педагогіки, ми орієнтуємо майбутніх учителів на необхідність використання здоров'язберігаючих технологій навчання і виховання учнів, застосування тактик педагогічної підтримки. Усвідомленню майбутніми педагогами значущості здоров'я дитини як найбільшої цінності, необхідності його збереження і зміцнення сприяє розгляд таких питань як:

- інтелектуальні, емоційні перевантаження, стресова тактика педагогічного впливу і стан здоров'я учнів;
- способи створення емоційного комфорту учнів на уроках;
- оптимальний психологічний клімат у класі, способи його покращення;
- профілактика неврозів, дидактогеній;
- особливості спілкування з дітьми з нервово-психічними розладами, з акцентуаціями характеру;
- подолання тривожності у дитячому колективі;
- допомога у формуванні впевненості в собі, самоповаги;
- допомога у вирішенні внутріособистісних конфліктів;
- тактики педагогічної підтримки дитини;
- вплив стилю спілкування, майстерності, професійного здоров'я педагога на емоційне благополуччя учнів у процесі навчання;
- допомога учням в оволодінні знаннями і практичними навичками психології активності, саморегуляції;
- психологічне налаштування і самоналаштування у навчальному процесі;
- методи і прийоми психолого-педагогічної корекції стану учнів, власного стану і ін.

Формуванню позиції "сам собі психотерапевт" сприяє розроблений нами курс "Професійне здоров'я педагога". Курс розрахований на 36 годин, включає два змістові модулі: "Професійне здоров'я як умова ефективності педагогічного процесу" та "Шляхи та засоби збереження і зміцнення професійного здоров'я. Основи професійної само реабілітації".

Зміст курсу ґрунтується на класичних філософських,

психологічних, педагогічних, медичних, соціологічних, духовних концепціях з проблем збереження і зміцнення здоров'я людини, а також даних наукових досліджень у галузі психоенергетики, психонейроімунології, психології праці, ортобіотики. Мета вивчення цього курсу – сприяти формуванню стратегії збереження професійного здоров'я. Вивчення курсу переслідувало вирішення наступних завдань: формування ціннісного і відповідального ставлення до свого професійного здоров'я; ознайомлення з основними принципами, засобами, формами здоров'язберігаючої діяльності, з сучасними оздоровчими технологіями, необхідними для підтримання і зміцнення професійного здоров'я і мінімізації впливу негативних професійних факторів; актуалізація у студентів прагнення до самостійного проектування програм збереження професійного здоров'я; мотивування до пошуку власних систем оздоровлення.

Досягненню поставлених завдань сприяє розгляд таких тем і питань курсу:

1. Професійне здоров'я педагога як стратегічна проблема сучасної школи.
2. Фактори професійного здоров'я-нездоров'я педагога.
3. Вплив професії на здоров'я педагога. Кризи особистісного і професійного розвитку та професійне здоров'я педагога.
4. Професійні деструкції, шляхи їх попередження і усунення.
5. Професійний стрес. Синдром емоційного згорання. Методи формування професійної стресостійкості.
6. Профілактика і сповільнення процесу професійного старіння. Професійне довголіття.
7. Ортобіотика у педагогічній діяльності. Гармонія особистості педагога і його професійне здоров'я.
8. Технології збереження професійного здоров'я. Психологічні методи відновлення і збереження професійного здоров'я.
9. Професійна самореабілітація. Психотехнології самооздоровлення.

Необхідною умовою становлення психотерапевтичної позиції майбутнього педагога є сформованість у нього саногенного мислення. Оволодіння таким типом мислення, на нашу думку, – найкращий психологічний захист, найкоротший шлях до збереження і зміцнення свого здоров'я, здоров'я учнів. Учитель з переважанням саногенного типу мислення уміє концентрувати увагу на позитивних явищах життя, уміє прощати образи, не тримати гніву, відкритий для дружніх стосунків з учнями, колегами по роботі, уміє створити навколо себе ауру добра і доброзичливості.

Саногенне мислення сприяє оздоровленню психіки педагога, знятгю внутрішньої напруги, негативних емоційних станів, усуненню застарілих образ, комплексів, внутрішніх конфліктів. Оздоровиться мислення педагога – оздоровиться і учень. Адже дитина вчиться думати, вловлюючи в словах дорослих зразки їх думки, їх судження, використовує ці зразки у власному досвіді.

У формуванні психотерапевтичної позиції майбутнього вчителя велике значення має розв'язування студентами педагогічних, психологічних задач, аналіз складних конфліктогенних педагогічних ситуацій, виконання індивідуальних навчально-дослідних завдань з проблем здоров'язбереження і створення безпечного освітнього середовища у школі. Цікавою і ефективною формою роботи є складання студентами "Пам'яток" для учнів і для педагогів (наприклад, "Як швидко і ефективно заспокоїти учня на уроці", "Як зняти психологічне напруження", "Як покращити свій настрій перед контрольною" тощо). Використання спеціальних психологічних ігор ("Внутрішній промінь", "Чарівна паличка", "Життєва мозаїка"), методик ("Координати життя", "Подорож в дитинство", "Дорікати-хвалити"), психомалюнків, елементів психолого-педагогічного тренінгу сприяє розширенню професійної самосвідомості майбутніх педагогів, гармонізації їх внутрішнього світу, оволодінню навичками гнучкого спілкування, прийомами недирективного впливу, творчими прийомами створення спеціальних виховних ситуацій, підвищенню емоційного потенціалу особистості студентів, формуванню їх саногенного мислення, педагогічного оптимізму.

Такий педагог віритиме у сили кожного учня, умітиме грамотно оцінити його психоемоційний стан, при потребі визначить індивідуальну корекційну програму розвитку, включаючи вплив не лише на особистість дитини, а й на її оточення, організацію її життєдіяльності в умовах навчання, надаватиме допомогу в її особистісному зростанні, розвиватиме в учня почуття власної цінності, значущості, компетентності, зуміє запустити «внутрішній реактор» кожного вихованця. Такий педагог здатен побудувати і реалізувати ефективну стратегію збереження свого професійного здоров'я. Професійне довголіття і творчий кар'єрний ріст йому гарантовані.

Література

1. Акмеология: Учебник / Под общей редакцией А.А.Деркача. – М.: Издательство РАГС, 2002. – 650 с.
2. Маркова А.К. Психологические критерии и ступени профессионализма учителя // Педагогика. – 1995. – №6. – С. 55-63.

3. Маслоу А. Самоактуализация личности и образование. – К. – Донецк, 1994. – 520 с.
4. Орлов Ю.М. Мышление, дарящее здоровье и успех // Воспитание школьников. – 1993. – №5-6. – С. 3-6.
5. Смирнов Н.К. Здоровьесберегающие образовательные технологии и психология здоровья в школе. – М.: АРКТИ, 2005. – 320 с.

В.М.Жукова

ЦІЛІ ІНФОРМАТИЧНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ВЧИТЕЛІВ МАТЕМАТИКИ

В статье рассматривается проектирование модели формирования информатических компетентностей специалистов в области математики. Выделяются цели информатической подготовки будущих учителей математики.

This article is devoted to the model planning of forming IT (information-technology) competences of specialists in mathematics. The article focuses on the aim of preparing of future teachers of mathematics.

Інформатизація суспільства й освіти, зміна педагогічної ситуації у вищій освіті обумовлюють перехід від традиційних форм професійного навчання фахівців математичного профілю до навчання на нових технологічних принципах, де відбиті загальні закономірності розвитку даної області знань і специфічні підходи, пов'язані з необхідністю використання сучасних інформаційно-комунікаційних технологій.

У таких умовах питання інформатичної підготовки майбутніх вчителів математики піднімаються особливо гостро. Широке впровадження інформаційної діяльності по збору, обробці, використанню, передачі всіляких повідомлень і даних як у навчальній, так і професійній діяльності в умовах реалізації можливостей використання сучасних інформаційно-комунікаційних технологій актуалізували проблему інформатичної підготовки членів інформаційного суспільства.

Питання побудови методичних систем навчання інформатиці й підготовки майбутніх фахівців до професійної діяльності в умовах інформатизації освіти розглядаються в роботах Т.А.Бороненко, Т.В.Добудько, М.І.Жалдака, В.П.Линькової, А.В.Могильова, Н.В.Морзе, Н.В.Макарової, А.М.Пишкало, Е.А.Ракітіної, Н.І.Рижової, М.В.Швецького та ін.

Однак діючі системи навчання не відповідають у достатній мірі новій освітній парадигмі й положенням Доктрини розвитку освіти